

UDK: 332.135(497.11:497.16)

339.923:061.1EU

Biblid 1451-3188, 14 (2015)

Год XIII, бр. 52-53, стр. 306–320

Извори научни рад

Драган БУКАНОВИЋ¹

САРАДЊА ИЗМЕЂУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ У ЕВРОИНТЕГРАЦИОНОМ ПРОЦЕСУ

ABSTRACT

In this paper, the author discusses the current intention of two today sovereign states – the Republic of Serbia and Montenegro in relation to joining the European Union after 2000. In this regard, it was emphasized that the process of European integration, first of the former Federal Republic of Yugoslavia (2000-2003), and then of the State Union of Serbia and Montenegro (2003-2006) was conditioned both by the guidance specific problems between Belgrade and Podgorica, and thanks to the numerous and continuous conditioning by the European Union.

In the second part of the paper, the author analyzes the comparative achievements of Montenegro and Serbia in European integration after their “disassociation” in 2006. In this context, the author underlined that both states today forefront of European integration in the Western Balkans, as well as to have candidate status to begin the process of negotiations.

The author emphasizes the fact that a number of consultations on European integration between the authorities in Serbia and Montenegro have been conducted in the period after 2006, although relations between the two countries were tied to specific bilateral issues. However, the most significant turning point in this cooperation represents the “Agreement on Cooperation between the Government

---

¹ Др Драган Ђукановић, виши научни сарадник, Институт за међународну политику и привреду, Београд. Е-маил: dragandjuk@yahoo.com.

Рад је реализован у оквиру пројекта „Србија у савременим међународним интегративним процесима - спољнополитички, међународни, економски, правни и безбедносни аспекти“ Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, бр. ОИ179023 за период 2011-2015.

of the Republic of Serbia and the Government of Montenegro in the context of EU accession” ratified in 2014. In the framework of this document were indicated the priorities for cooperation in the field of European integration between Serbia and Montenegro, and established certain forms of institutional cooperation through intensive political dialogue. At the same time it was pointed to a number of areas of cooperation between Serbia and Montenegro in areas of economics, trade, harmonization of its national legislation within the European Union and cooperation between judicial authorities.

Key words: Serbia, Montenegro, the European Union, European integration, regional cooperation, bilateral relations.

1) РЕПУБЛИКА СРБИЈА И ЦРНА ГОРА НА „ЗАЈЕДНИЧКОМ“ ПУТУ КА ЕВРОПскоЈ УНИЈИ (2000–2006)

Захваљујући одређеном стицају историјских околности Србија и Црна Гора су након распада некадашње Социјалистичке Федеративне Републике Југославије остале у саставу двочлане Савезне Републике Југославије од 1992. године до 2003. године.² Ипак, ова држава, премда је око пет година несметано функционисала, од друге половине 1997. године упала је у дубоку кризу везану за размимоилажења власти у Београду и Подгорици. Штавише, уследило је поступно институционално слабљење Савезне Републике Југославије и њена унутрашња разградња, која је настављена и након промене власти у Републици Србији 5. октобра 2000. године.³

Спољнополитички курс Савезне Републике Југославије није био проевропски током првих осам година њеног постојања.⁴ Напротив, тада је превасходно доминирало питање решавања „српског националног питања“ на развалинама некадашње југословенске државе.⁵ Тек је у априлу 2001. године у експозеу тадашњег савезног министра за иностране послове Горана Свилановића, између осталог, било указано и на интенцију државе да постане чланица Европске уније.⁶ Првобитно је пре овог одлучујућег тренутка дошло до поступне релаксације у односима између Београда и

---

² Холм Зундхаузен, *Историја Србије од 19. до 21. века*, СЛЮ, Београд, 2008, стр. 458-479.

³ Живко Андријашевић, *Историја Црне Горе*, Вукотић медиа, Атлас фондација, Београд, 2015, стр. 353-361.

⁴ Драган Ђукановић, „Спољнополитичко позиционирање Србије (СРЈ/СЦГ) од 1992. до 2015. године“, *Међународна политика*, год. LXVI, бр. 1158-1159, стр. 115-127.

⁵ *Ibidem*, стр. 115-127.

⁶ *Ibidem*, стр. 115-127.

администрације у Бриселу, где се она још у новембру 2000. године обавезала на помоћ властима у вези са неопходним и свеобухватним реформама (пре свега у области економије и стабилизације унутрашњих прилика).⁷ Крајем новембра исте године СР Југославија је на Загребачком самиту „Европска унија-Западни Балкан“, на коме се расправљало о европској будућности држава региона, примљена у Процес стабилизације и придруживања који је претходне године формулисан као засебни регионални приступ Уније према овом делу Европе.⁸ Након овог самита почела је са радом и Заједничка консултативна група СР Југославија-ЕУ, као прво тело које се бавило европским интеграцијама.⁹

С обзиром да је у фебруару 2003. године престала да функционише Савезна Република Југославија и како је она била трансформисана у државну заједницу Србија и Црна Гора дошло је до формулисања „унапређеног сталног дијалога“ ове државе са ЕУ половином исте године.¹⁰ Већ је тада, након настанка нове и последње у низу државне творевине Србије и Црне Горе, било јасно да ће се оне поступно „раздвојити“ у оквиру процеса предстојећих европских интеграција. Наиме, тада је понајпре био дефинисан „трипартитни“ прилаз у којем су постојале заправо три стране - Црна Гора, Република Србија и Комисија ЕУ.¹¹ Ово је било образложено чињеницом да је неопходно на одређени начин одблокирати процес европских интеграција и то на тај начин да обе државе чланице овог сложеног аранжмана државне заједнице Србија и Црна Гора не би „трпеле“ једна због друге.¹²

Иако је Европска унија у временском раздобљу непосредно пре формирања државне заједнице Србија и Црна Гора (2001-2002), али и током њеног постојања, инсистирала на њеном одржању и опстанку, а зарад

⁷ Видети: „Хронологија односа Републике Србије са ЕУ“, Министарство спољних послова Републике Србије, Београд, Интернет, <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/spoljna-politika/eu/rep-srbija-eu/11370-hronologija?lang=lat>, 22/08/2015.

⁸ Ibidem

⁹ Ibidem

¹⁰ *Процес стабилизације и придруживања*, Канцеларија за придруживање Европској унији Владе Републике Србије, Београд, 2005, стр. 9-11.

¹¹ Ibidem, стр. 9-11.

¹² Нпр. Србија је у овом периоду била оптерећена недовољном сарадњом са Међународним кривичним трибуналом за злочине почињене на тлу бивше Југославије, а поступно је отворано и питање будућег статуса Косова. Државну заједницу Србија и Црна Гора, са друге стране, оптеретили су и односи између њених држава чланица - Републике Србије и Републике Црне Горе око опстанка овог аранжмана.

осигурања стабилности на Западном Балкану и због страхова од унутарцрногорских сукоба, као и радикализације у односима између Београда и Подгорице, ипак је уследило диференцирање „европских“ путева њених двеју држава чланица. Прво је током јуна 2004. године од стране Комисије ЕУ био усвојен документ „Европско партнерство са Србијом и Црном Гором“, који је на одређени начин ипак очувао „привид“ јединственог односа Уније према државној заједници Србија и Црна Гора, а у суштини то је била само припрема за диференцирање два одвојена процеса европских интеграција Републике Србије и тадашње Републике Црне Горе.¹³ Захваљујући овом документу били су дефинисани и одређени конкретни приоритети везани за ову државу у целини када је у питању процес европских интеграција.¹⁴

До формалног раздвајања процеса европских интеграција Републике Србије и Републике Црне Горе, међутим, долази током децембра 2004. године када је *de facto* уследило дефинисање посве новог односа Европске уније према овим два државама чланицама тадашње државне заједнице Србија и Црна Гора. Тада је заправо промовисан приступ такозваног двоструког колосека (*twin track*), на темељу којег ће касније и Република Црна Гора и Република Србија одвојено преговарати о економским аспектима будућег „Споразума о стабилизацији и придруживању“, док ће државна заједница преговарати о његовом „политичком оквиру.“¹⁵

Но, ни дефинисање оваквог приступа према бившој државној заједници Србија и Црна Гора није резултирао потпуним и формалним раздвајањем двеју држава чланица у процесу европских интеграција. Наиме, 25. априла 2005. године државна заједница Србија и Црна Гора добила је позитивну оцену „Студије о изводљивости о закључењу Споразума о стабилизацији и придруживању“.¹⁶ Током новембра исте године Комисија ЕУ препоручила је преговоре са Србијом и Црном Гором у вези са будућим закључењем „Споразума о стабилизацији и придруживању“, но већ у мају наредне

---

¹³ “Council Decision in the European Partnership with Serbia and Montenegro including Kosovo as defined by the United Nations Security Council Resolution 1244 of 10 June 1999”, European Council, Decision 2004/520/EC.

¹⁴ Ibidem

¹⁵ Vladimir Medak, “Twin-track approach towards Serbia–Montenegro: A Recipe for faster EU integration?”, Internet, <http://www-old.sant.ox.ac.uk/seesox/opinionpieces/medjak2004.pdf>, 22/08/2015.

¹⁶ „Хронологија односа Републике Србије са ЕУ“, Министарство спољних послова Републике Србије, Београд, op. cit.

године они су обустављени због, како се наводило, недовољне сарадње ове државе са Међународним кривичним трибуналом за злочине почињене на простору бивше Југославије.¹⁷

У међувремену је, након одржавања референдума о статусу Републике Црне Горе 21. маја 2006. године, већина грађана ове некадашње државе чланице државне заједнице Србија и Црна Гора донела одлуку да се прогласи државна независност.¹⁸ На овај начин, 3. јуна 2006. године престала је да постоји и последња јужнословенска сложена држава на подручју Западног Балкана. У складу са тим, у наредном периоду и Република Србија и Црна Гора¹⁹ наставиле су одвојено са процесом европских интеграција.

II) ПОТПУНО РАЗДВАЈАЊЕ ПРОЦЕСА ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ (2006-) И ЊИХОВИ РАЗЛИЧИТИ ДОМЕТИ

После нестанка државне заједнице Србија и Црна Гора долази до значајног напретка, пре свега државе Црне Горе у европским интеграцијама.²⁰ Међутим, обе се земље - Република Србија и Црна Гора данас издвајају у односу на остатак региона Западног Балкана и све више постају својеврсни „лидери“ овог процеса.²¹

Црна Гора је 15. октобра 2007. године потписала „Споразум о стабилизацији и придруживању са ЕУ“, а 15. децембра 2008. године ова држава поднела је захтев за чланство у Европској унији.²² Такође, 17.

¹⁷ Ibidem

¹⁸ Живко Андријашевић, *Историја Црне Горе*, op. cit., стр. 360-361.

¹⁹ У складу са Уставом из 2007. године званични назив ове некадашње југословенске републике је „Црна Гора“, чиме је избачена ранија одредница „република“. „Устав Црне Горе“, *Службени лист Црне Горе*, 1/2007, члан 1.

²⁰ Драган Ђукановић, „Европска унија и Западни Балкан: очекивања и ишчекивања“, *Култура полиса*, Култура- Полис Нови Сад, Институт за европске студије, Београд, год. XI, посебно издање, Нови Сад, 2014, стр. 25-38.

²¹ Ibidem, стр. 25–38. Први „видљиви“ ефекат за све грађане Србије, Македоније и Црне Горе везан за европске интеграције представљала је визна либерализација 30. новембра 2009. године. Овај је чин на одређени начин представљао по многима и најзначајнији домет досадашњих евроинтеграција. Годину дана касније иста је визна либерализација проширена и на Албанију и Босну и Херцеговину.

²² „Хронологија односа Црне Горе и ЕУ“, Министарство вањских послова и европских интеграција Црне Горе, Подгорица, Интернет, <http://www.mvpei.gov.me/rubrike/GD-za->

децембра 2010. године Европски савет донео је позитивну одлуку о прихватању кандидатуре за чланство Црне Горе у ЕУ.²³ Током јуна 2012. године Европски савет донео је и одлуку о отпочињању преговора са Црном Гором, а они су и званично отпочели 29. јуна исте године.²⁴ Потом је следило и отварање већине предвиђених поглавља у преговорима са Европском унијом.²⁵ До краја текуће 2015. године очекује се да ће Црна Гора отворити сва предвиђена поглавља у преговорима са Европском унијом.²⁶

Република Србија је током јуна 2007. године наставила преговоре о „Споразуму о стабилизацији и придруживању“, а 7. новембра исте године био је и парафиран исти споразум.²⁷ Крајем априла наредне 2008. године био је и потписан „Споразум о стабилизацији и придруживању између Европске уније и Србије“ у Луксембургу.²⁸ Током овог раздобља, чинило се, динамика придруживања Србије Европској унији добија додатно убрзање. Такође, крајем децембра 2009. године Србија је поднела захтев за чланство у Европској унији, што је и дефинитивно од стране ЕУ, односно Европског савета, потврђено 1. марта 2012. године.²⁹ Ипак, овај процес био је доминантно везан за одређена условљавања која су се односила на успостављање „релаксиранијих“ односа, односно нормализације релација између званичног Београда и власти у Приштини. У том смислу на инсистирање, али и уз посредовање ЕУ, био је 19. априла 2013. године закључен и „Први споразум о принципима који регулишу нормализацију односа“.³⁰

---

evropske-poslove/Crna-Gora-i-evropske-integracije/Hronologija-odnosa-Crne-Gore-EU/, 22/08/2015.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem.

²⁶ „Пејовић поручио: Циљ да до краја 2018. године затворимо преговоре са ЕУ“, *Радио и телевизија Црне Горе*, Подгорица, 22. август 2015, Интернет, <http://www.rtcg.me/vijesti/politika/101436/cilj-da-do-kraja-2018-zatvorimo-pregovore-sa-eu.html>, 25/08/2015.

²⁷ „Хронологија односа Републике Србије са ЕУ“, Министарство спољних послова Републике Србије, Београд, op. cit.

²⁸ Ibidem.

²⁹ Ibidem.

³⁰ Видети: Драган Ђукановић, „Односи између Београда и Приштина: од техничког до политичког дијалога“, *Међународни проблеми*, год. LXV, бр. 4, Београд, 2013, стр. 365-385. После двогодишњег застоја у дијалогу између Београда и Приштина, 25. августа 2015. године у Бриселу су потписана четири нова споразума која се тичу оснивања Заједнице српских општина Косова, телекомуникационог система, енергетике и уклањања барикада у Косовској Митровици. Видети: Драган Штављанин и Биљана Јовићевић,

Следећи битан корак у европским интеграцијама Србије био је везан за препоруку Савета Европске уније (22. април 2013) о отварању преговора са Србијом. Тако је крајем јуна 2013. године Савет ЕУ донео одлуку да се преговори о чланству са Србијом отворе најкасније до јануара 2014. године.³¹ Европски савет потом је током децембра 2013. године одлучио да буду отворени преговори ЕУ са Србијом што је и учињено на Међувладиној конференцији 21. јануара 2014. године.³² После тога је уследио и *screening* (аналитички преглед) законодавног оквира Србије у бројним споразумом о стабилизацији и придруживању предвиђеним областима, али до отварања појединих поглавља још увек није дошло.

С друге стране, Албанија је успела да половином 2014. године, такође, постане кандидат за чланство у Европској унији, док су Македонија и Босна и Херцеговина суочене како са проблемима са суседима (Македонија са Грчком око имена) и унутрашњим проблемима (случај обе земље) нису успеле да направе значајнији продор.³³ Символички напредак учињен је према Босни и Херцеговини, којој је званични Брисел „одблокирао“ стагнацију везану за закључење „Споразума о стабилизацији и придруживању“ током априла текуће године.³⁴

Косово је, истовремено, након једнострано проглашене независности 2008. године успело да „драстично“ убрза процес европских интеграција и поред чињенице да пет држава Уније није признало овај акт.³⁵ Током априла 2015. године Комисија ЕУ је усвојила Споразум о стабилизацији и придруживању са Косовом и предложила Савету да га усвоји.³⁶

„Договор у Бриселу: Вучић - ЗСО широка овлашћења, Тачи - асоцијација налик на NGO“, *Радио Слободна Европа*, Балкански сервис, Праг, 25. август 2015, Интернет, <http://www.slobodnaevropa.org/content/dogovor-u-briselu/27208665.html>, 27/08/2015.

³¹ „Хронологија односа Републике Србије са ЕУ“, Министарство спољних послова Републике Србије, Београд, *op. cit.*

³² *Ibidem.*

³³ Драган Ђукановић, „Западни Балкан 2014. - напредак у европским интеграцијама или стагнација?“, у: Драган Ђукановић, Александар Јазвић и Милош Јончић (урс.), *Србија, регион и Европска унија*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2015, стр. 247-259.

³⁴ „Брисел одблокирао ССП са Босном и Херцеговином“, *Aljazeera Balkans*, Сарајево, 16. март 2015, Интернет, <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/brisel-odblokirao-ssp-s-bosnom-i-hercegovinom>, 22/08/2015.

³⁵ Румунија, Грчка, Кипар, Словачка и Шпанија нису признале проглашену независност Косова.

³⁶ „Савет ЕУ-а подржава потписивање ССП“, Канцеларија премијера Косова, Приштина, 25. август 2015, Интернет, <http://www.kryeministri-ks.net/?page=3,9,4569>, 22/08/2015.

На овај начин, са изузетком Македоније, која је још од краја 2005. године кандидат за чланство у Унији, дошло је до каквог-таквог напретка уколико се процес европских интеграција сагледава на регионалном нивоу. Ипак, када сагледавамо својеврсну постепену „уравниловку“ између држава и ентитета у региону Западног Балкана јасно је да ће Црна Гора и Република Србија остати благо „доминантне“ у овом процесу премда су обе државе оптерећене одређеним проблемима.³⁷ Када је у питању Република Србија ту свакако, како је већ и напоменуто, доминира питање Косова и даљње нормализације односа са овим ентитетом, док са друге стране Европска унија од званичне Подгорице инсистира на преваходно стварању адекватних институционалних оквира за борбу против организованог криминала и корупције. Наиме, владајуће политичке елите у Црној Гори свесне су да ће ова борба морати бити шира и свеобухватнија у односу на досадашње спорадичне и правно, не у потпуности, „окончане“ случајеве борбе против корупције.³⁸

III) САРАДЊА ИЗМЕЂУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ У ОБЛАСТИ ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА (НАКОН 2006. ГОДИНЕ)

После раздвајања Републике Србије и Црне Горе обе су се државе међусобно признале и убрзо успоставиле дипломатске односе.³⁹ Односи између двеју држава стално су осцилирали и умногоме су зависили од односа носилаца власти у Београду и Приштини, а посебно су били лоши током власти коалиције окупљене око Демократске странке у Србији од 2008. до 2012. године. Билатерални проблеми су доминантно били и остали везани за положај „нових мањина“ (односно Срба у Црној Гори и Црногораца у Србији), као и недефинисан правни оквир за двојно држављанство за грађане Црне Горе и Републике Србије.⁴⁰ Такође, у билатералне проблеме могу се

---

³⁷ Драган Ђукановић, „Западни Балкан 2014. - напредак у европским интеграцијама или стагнација?“, у: Драган Ђукановић, Александар Јазић и Милош Јончић (урс.), *Србија, регион и Европска унија*, оп. cit., стр. 247-259.

³⁸ „Катнић саопштио: Одлучни у борни против ‘високе’ корупције“, *Радио и телевизија Црне Горе*, Подгорица, 26. август 2015, Интернет, <http://www.rtcg.me/vijesti/drustvo/101812/odlucni-u-borbi-protiv-visoke-korupcije.html>, 27/08/2015.

³⁹ Република Србија је Црну Гору признала 15. јуна 2006. године, а свега неколико дана касније били су успостављени и дипломатски односи.

⁴⁰ Брано Миљуш, Драган Ђукановић, *Добросуседски односи у светлу српско-босанскохерцеговачког питања*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2011, стр. 178-181.

убројати и питања везана за недефинисану међудржавну границу, као и недефинисан положај избеглих лица српске националности из Хрватске, Босне и Херцеговине и са Косова у Црној Гори.⁴¹

Обе су земље, како на нивоу премијера и влада, тако и ресорних министарстава и шефова преговарачких тимова и у периоду након 2006. године обављале консултације у вези са процесом европских интеграција. Ипак, свакако најзначајнији продор у билатералној сарадњи између Црне Горе и Србије у оквиру процеса евроинтеграција представља у Београду 10. децембра 2013. године потписан „Споразум о сарадњи између Владе Републике Србије и Владе Црне Горе у контексту приступања Европској унији“, између председника Владе Црне Горе Мила Ђукановића и тадашњег српског премијера, Ивице Дачића.⁴² Овај споразум је у форми закона током 2014. године био потврђен и у Народној скупштини Републике Србије.

Наведени споразум заснован је на прокламованим спољнополитичким приоритетима Црне Горе и Србије, као и обостраној афирмацији европских вредности и нужности бројних интерних реформи у циљу остваривања конкретних стандарда.⁴³ ЕУ, наглашено је, спремна је да да подршку овим реформама, наводи се у уводном делу овог споразума, а истовремено се указује и на значај интензивне и квалитетне регионалне сарадња и развоја добросуседских односа.⁴⁴ У преамбули овог споразума указано је на, до сада, остварени ниво економске сарадње и бројне форме сарадње између Црне Горе и Републике Србије.

Овим споразумом предвиђено је да се уведе политички дијалог и да се одвија кроз редовне састанке министарстава иностраних послова једном годишње.⁴⁵ Такође, предвиђено је да се са циљем успостављања сарадње у области европских интеграција успоставе и конкретни видови сарадње између Министарства спољних послова Србије и Министарства вањских послова и европских интеграција Црне Горе, а посебно у контексту усклађивања националних законодавстава двеју држава са *acquis communautaire*.⁴⁶ Такође,

⁴¹ Ibidem, стр. 178-181.

⁴² „Закон о потврђивању Споразума о сарадњи између Владе Републике Србије и Владе Црне Горе у контексту приступања Европској унији”, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 10/2014, 12/2014.

⁴³ Ibidem, преамбула.

⁴⁴ Ibidem, преамбула.

⁴⁵ Ibidem, Поглавље I - *Политички дијалог*, члан 1-4.

⁴⁶ Ibidem, Поглавље I - *Политички дијалог*, члан 3.

предвиђено је и да оба министарства сарађују у вези са општим смерницама европских интеграција, управљањем ИПА фондовима и сталном разменом националних експерата и стручне и административне помоћи.⁴⁷ Посебно се у споразуму истичу и могућности и нужности међупарламентарне сарадње односно одбора за европске интеграције Народне скупштине Србије и Скупштине Црне Горе.⁴⁸

Привредна и економска сарадња између Србије и Црне Горе друга је битна ставка овог споразума.⁴⁹ У том смислу подвлачи се значај аранжмана ЦЕФТА 2006, као и снажење царинске сарадње са конкретним планом активности. Економска сарадња између Републике Србије и Црне Горе може бити додатно ојачана, са нагласком на регионалну инфраструктуру (ауто пут Београд-Бар и побољшање статуса постојећих инфраструктурних капацитета), као и сарадњу у области енергетике, пољопривреде и туризма.⁵⁰ У оквиру овог документа наводе се и донети сарадње привредних комора, националних туристичких организација и њихових представништава у Београду и Подгорици.⁵¹ Штавише, Међувладина комисија за економску и трговинску сарадњу између Републике Србије и Црне Горе, подвучено је у овом споразуму, представља адекватан оквир за међудржавну сарадњу у овој области.⁵²

У складу са споразумом указано је на неопходност слободног кретања радника, као и капитала и услуга.⁵³ Штавише, предвиђено је и да се правно осигура и пословно настањивање у обема државама.⁵⁴ У том контексту наведено је да ће бити закључени посебни билатерални споразуми, а који би осигурали једнак третман и уступке од стране обе стране уз одсуство било каквог вида дискриминације радника.⁵⁵ Споразум потом говори о

---

⁴⁷ Ibidem, Поглавље I - *Политички дијалог*, члан 3.

⁴⁸ Ibidem, Поглавље I - *Политички дијалог*, члан 4.

⁴⁹ Ibidem, Поглавље II - *Привредна и трговинска сарадња*, члан 5-6.

⁵⁰ Ibidem, Поглавље II - *Привредна и трговинска сарадња*, члан 5-6.

⁵¹ То су Привредна комора Црне Горе, Привредна комора Србије, Туристичко представништво Црне Горе у Београду и Српско-црногорски пословни клуб. Ibidem, Поглавље II - *Привредна и трговинска сарадња*, члан 6.

⁵² Ibidem, Поглавље II - *Привредна и трговинска сарадња*, члан 6.

⁵³ Ibidem, Поглавље III - *Кретање радника и капитала, пословно настањивање и пружање услуга*, члан 7-9.

⁵⁴ Ibidem, Поглавље III - *Кретање радника и капитала, пословно настањивање и пружање услуга*, члан 8.

⁵⁵ Ibidem, Поглавље III - *Кретање радника и капитала, пословно настањивање и пружање услуга*, члан 7, став 3.

нежности усклађивања националних са законодавством Европске уније, али и размену искустава с тим у вези између двеју страна.⁵⁶ Такође, предвиђена су и размена искустава у вези са домаћим законодавством, као и правном праксом.⁵⁷ Зато је пројектован и ојачан билатерални инструмент едукације (обука, семинари и сл.), али и размене експерата у области европских интеграција.⁵⁸

Посебно је у споразуму указано на јачање сарадње у области правосуђа, кроз обострану размену искустава везаних за реформу судства и владавину права.⁵⁹ И у том виду напоменуто је да се требају размењивати информације, али и спроводити обострана обука.⁶⁰ Постоје, оцењено је у споразуму, и друге области где је могуће оснажити билатералну сарадњу, а посебно у вези са климатским променама и екологијом, али и праћењем с тим у вези правних тековина Европске уније.⁶¹

У оквиру институционалних оквира везаних за спровођење овог споразума о сарадњи Републике Србије и Црне Горе, а у вези са придруживањем ЕУ, указано је да ће се она поред међуминистарске сарадње одвијати и на нижим нивоима кроз заједнички Одбор,⁶² али и заједничке радне групе за унапређење сарадње у појединим областима.⁶³ На крају споразума указано је да ће обе стране обавештавати, али и консултовати Европску унију о сарадњи и њеној динамици.⁶⁴

Када у целости сагледамо наведени споразум јасно је да је он поред основног контекста европских интеграција веома значајан и за побољшање

⁵⁶ Ibidem, Поглавље IV - *Усклађивање законодавства са правним тековинама Европске уније*, члан 10.

⁵⁷ Ibidem, Поглавље IV - *Усклађивање законодавства са правним тековинама Европске уније*, члан 10.

⁵⁸ Ibidem, Поглавље IV - *Усклађивање законодавства са правним тековинама Европске уније*, члан 10.

⁵⁹ Ibidem, Поглавље V - *Сарадња у области правосуђа*, члан 11.

⁶⁰ Ibidem, Поглавље V - *Сарадња у области правосуђа*, члан 11.

⁶¹ Ibidem, Поглавље V - *Сарадња у другим областима*, члан 12.

⁶² Овај Одбор би требао бити сачињен од представника органа који су у обема државама надлежни за европске интеграције, као и представника других министарстава.

⁶³ „Закон о потврђивању Споразума о сарадњи између Владе Републике Србије и Владе Црне Горе у контексту приступања Европској унији”, ор. cit., Поглавље VI - *Институционални механизми и опште одредбе*, члан 13-14.

⁶⁴ Ibidem, Поглавље VI - *Институционални механизми и опште одредбе*, члан 14.

билатералних односа између Републике Србије и Црне Горе. Такође, споразум показује и интенције двеју држава да се очува постојећи стратешки спољнополитички приоритет Црне Горе и Републике Србије, а који је везан за чланство у Унији и поред њихових евидентних размимоилажења на овом плану када су у питању други циљеви, а пре свега чланство у Северноатлантском савезу (НАТО).⁶⁵

IV) ЗАКЉУЧАК

Европске интеграције су есенцијални и стратешки спољнополитички приоритети и циљеви Републике Србије и Црне Горе. У реализацију овог задатка обе, данас суверене, државе ушле у оквиру некадашње Савезне Републике Југославије (након 2000. године), а касније и државне заједнице Србија и Црна Гора (2003-2006). И након осамостаљења Црне Горе и Републике Србије настављена је оваква интенција обеју држава, а дошло је и до видног напретка ових земаља „на путу“ ка ЕУ у односу на остатак Западног Балкана. Обе државе су, такође, убеђене и уверене да је нужно да се у региону Западног Балкана осигура пуна безбедност, као и да се креирају услови за што динамичнији и снажнији економски развој.

Иако су након 2006. године, односно после окончања „раздруживања“ Републике Србије и Црне Горе, односи између двеју држава били у различитим квалитативним етапама,⁶⁶ јасно је да је у наведеном периоду ипак доминирала европска интенција власти у Београду и Подгорици. Ово су потврђивали и бројни састанци званичника двеју држава на различитим нивоима и сарадња појединих министарстава и институција Црне Горе и Републике Србије у контексту придруживања Европској унији.⁶⁷

Свакако најзначајнији потез у том контексту представља чињеница да је од 2014. године, а захваљујући споразуму о сарадњи двеју влада у вези

---

⁶⁵ Постојеће власти у Црној Гори покушавају да земља ускоро, односно већ до краја 2015. године, постане чланица Северноатлантског савеза. С друге стране, Република Србија је још крајем 2007. године прогласила „војну неутралност“. Видети компаративну анализу у: Драган Ђукановић, „Спољнополитичке оријентације држава Западног Балкана: упоредна анализа“, *Годишњак Факултета политичких наука*, година 4, број 4, Београд, 2010, стр. 295-313.

⁶⁶ Ови односи су се кретали од умерено лоших (2006-2008), преко прилично лоших (2008-2012) до унапређених (2012-).

⁶⁷ „Размена искустава Србије и Црне Горе на путу ка ЕУ“, *Блиц*, Београд, 4. мај 2015, Интернет, <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/555889/Razmena-iskustva-Srbije-i-Crne-Gore-na-putu-ka-EU>, 22/08/2015.

са приступањем Европској унији, дошло и до институционализације и снажења сарадње у овој области. Наиме, захваљујући посебном билатералном споразуму дефинисане су конкретне области сарадње између Републике Србије и Црне Горе, али и утврђени и приоритети у вези са убрзањем европских интеграција.⁶⁸ Такође, захваљујући овом документу уследила је и институционализација ове сарадње са конкретном и утврђеном динамиком за поједине органе и Црне Горе и Републике Србије.

Битно је, поред свега, напоменути и да је након 2012. године дошло до извесног „растерећења“ у билатералним односима између Републике Србије и Црне Горе што, на одређени начин, потпомаже стварању нове и повољније атмосфере за решавање раније нагомиланих билатералних проблема. У том смислу и наведени споразум може допринети да се билатерални односи између Црне Горе и Републике Србије додатно консолидују и унапреде.

V) ИЗВОРИ

Андријашевић, Ж., *Историја Црне Горе*, Вукотић медиа, Атлас фондација, Београд, 2015.

„Брисел одблокирао ССП са Босном и Херцеговином”, *Aljazeera Balkans*, Сарајево, 16. март 2015, Интернет, <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/brisel-odblokirao-ssp-s-bosnom-i-hercegovinom>, 22/08/2015.

“Council Decision in the European Partnership with Serbia and Montenegro including Kosovo as defined by the United Nations Security Council Resolution 1244 of 10 June 1999”, European Council, Decision 2004/520/EC.

Ђукановић, Д., „Европска унија и Западни Балкан: очекивања и ишчекивања“, *Култура полиса*, Култура - Полис Нови Сад, Институт за европске студије, Београд, год. XI, посебно издање, Нови Сад, 2014, стр. 25-38.

Ђукановић, Д., „Западни Балкан 2014. – напредак у европским интеграцијама или стагнација?“, у: Драган Ђукановић, Александар Јазић и Милош Јончић (урс.), *Србија, регион и Европска унија*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2015, стр. 247-259.

Ђукановић, Д., „Односи између Београда и Приштине: од техничког до политичког дијалога“, *Међународни проблеми*, год. LXV, бр. 3, Београд, 2013, стр. 365-385.

---

⁶⁸ „Закон о потврђивању Споразума о сарадњи између Владе Републике Србије и Владе Црне Горе у контексту приступања Европској унији”, оп. cit.

- Ђукановић, Д., „Спољнополитичке оријентације држава Западног Балкана: упоредна анализа“, *Годишњак Факултета политичких наука*, година 4, број 4, Београд, 2010, стр. 295-313.
- Ђукановић, Д., „Спољнополитичко позиционирање Србије (СРЈ/СЦГ) од 1992. до 2015. године“, *Међународна политика*, год. LXVI, бр. 1158-1159, стр. 115-127.
- „Закон о потврђивању Споразума о сарадњи између Владе Републике Србије и Владе Црне Горе у контексту приступања Европској унији“, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 10/2014, 12/2014.
- Зундхаузен, Х., *Историја Србије од 19. до 21. века*, СЛЮ, Београд, 2008.
- „Катнић саопштио: Одлучни у борни против ‘високе’ корупције“, *Радио и телевизија Црне Горе*, Подгорица, 26. август 2015, Интернет, <http://www.rtcg.me/vijesti/drustvo/101812/odlucni-u-borbi-protiv-visoke-korupcije.html>, 27/08/2015.
- Међак, В., “Twin-track approach towards Serbia–Montenegro: A Recipe for faster EU integration?”, Интернет, <http://www-old.sant.ox.ac.uk/seesox/opinionpieces/medjak2004.pdf>, 22/08/2015.
- Миљуш, Б. и Ђукановић, Д., *Добросуседски односи у светлу српско-босанскохерцеговачког питања*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2011.
- „Пејовић поручио: Циљ да до краја 2018. године затворимо преговоре са ЕУ“, *Радио и телевизија Црне Горе*, Подгорица, 22. август 2015, Интернет, <http://www.rtcg.me/vijesti/politika/101436/cilj-da-do-kraja-2018-zatvorimo-pregovore-sa-eu.html>, 25/08/2015.
- Процес стабилизације и придруживања*, Канцеларија за придруживање Европској унији Владе Републике Србије, Београд, 2005.
- „Размена искустава Србије и Црне Горе на путу ка ЕУ“, *Блиц*, Београд, 4. мај 2015, Интернет, <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/555889/Razmena-iskustva-Srbije-i-Crne-Gore-na-putu-ka-EU>, 22/08/2015.
- „Савет ЕУ-а подржава потписивање ССП“, Канцеларија премијера Косова, Приштина, 25. август 2015, Интернет, <http://www.kryeministri-ks.net/?page=3,9,4569>, 22/08/2015.
- „Хронологија односа Републике Србије са ЕУ“, Министарство спољних послова Републике Србије, Београд, Интернет, <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/spoljna-politika/eu/rep-srbija-eu/11370-hronologija?lang=lat>, 22/08/2015.

„Хронологија односа Црне Горе и ЕУ“, Министарство вањских послова и европских интеграција Црне Горе, Подгорица, Интернет, <http://www.mvrei.gov.me/rubrike/GD-za-evropske-poslove/Crna-Gora-i-evropske-integracije/Hronologija-odnosa-Crne-Gore-EU/>, 22/08/2015.

Штављанин, Д. и Јовићевић, Б., „Договор у Бриселу: Вучић - ЗСО широка овлашћења, Тачи - асоцијација налик на NGO“, *Радио Слободна Европа*, Балкански сервис, Праг, 25. август 2015, Интернет, <http://www.slobodnaevropa.org/content/dogovor-u-briselu/27208665.html>, 27/08/2015.